Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας

Τόμ. 7 (1906)

Δελτίον ΧΑΕ 7 (1906), Περίοδος Α'

Μουσείον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας. Περιηγήσεις ημών κατά το έτος 1905

Γεώργιος ΛΑΜΠΑΚΗΣ

doi: [10.12681/dchae.1620](https://doi.org/10.12681/dchae.1620)

Βιβλιογραφική αναφορά:

ΛΑΜΠΑΚΗΣ Γ. (2013). Μουσείον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας. Περιηγήσεις ημών κατά το έτος 1905. *Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας*, 7, 15–25. <https://doi.org/10.12681/dchae.1620>

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Μουσείον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής
Εταιρείας. Περιηγήσεις ημών κατά το έτος 1905

Γεώργιος ΛΑΜΠΙΑΚΗΣ

Δελτίον ΧΑΕ 7 (1906), Περίοδος Α' • Σελ. 15-25

ΑΘΗΝΑ 1906

ΜΟΥΣΕΙΟΝ

ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

κατὰ τὸ λήξαν ἔτος 1905 εἰσῆλθον ἐν τῷ Μουσείῳ ἡμῶν
384 ἀντικείμενα, καταγραφέντα ἐν τῷ κώδικι τοῦ Μουσείου
ὑπὸ τοὺς ἀριθμοὺς 5195—5579.

ἦτοι εἰσῆλθον	προῆλθον δὲ
Βιβλία καὶ ἔντυπα	60
Χειρόγραφα	9
Ἱερὰ σκεύη	36
Ἱερὰ ἄμφια	22
Δακτυλιόλιθοι ἀρχαῖοι	2
Ἀρχιτεκτονικὰ σχέδια ἀρχαίων μνημείων	10
Τοπογραφικὰ διαγράμματα	3
Φωτογραφικὰ ἀπότυπα	136
Διάφορα	106
	<hr/>
	384

Ἐπεσκέφθησαν δὲ τὸ Μουσεῖον ἡμῶν κατὰ τὸ ἐν αὐτῷ βιβλίον
τῶν ἐπισκεπτῶν ἐν ὄλῳ 3276. Μὴ ἐγγεγραφομένου δὲ οὐδὲ τοῦ $\frac{1}{5}$
ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπισκεπτῶν ἀνέρχεται περίπου εἰς 10,000.

Περιηγήσεις ἡμῶν κατὰ τὸ ἔτος 1905.

Ἐνταῦθα σημειοῦμεν κυρίως τὰς γραμὰς τῶν ταξιδίων ἡμῶν, ἐπιφύλασσόμενοι εἰς τὰ ἐπόμενα Δελτία νὰ δημοσιεύσωμεν ἐν ἐκτάσει τὰς ἐκασταχοῦ σπουδὰς καὶ μελέτας ἡμῶν, τὰς ἐπιγραφὰς καὶ περιγραφὰς τῶν μνημείων τῆς χριστιανικῆς τέχνης.

Κατὰ τὸ λήξαν ἔτος ἐν συνοδείᾳ μετὰ τῆς ἀγαπητῆς ἡμῶν συζύγου Εὐθαλίας ἐπεσκέφθημεν περὶ τοὺς 50 τόπους καὶ Μονὰς, ἐξεπληρώθη δὲ εἰς τῶν ἀπὸ παιδῶν διακαεστέρων ἡμῶν πόθων, ὅς ἦτο ἡ εἰς τοὺς Ἀγίους Τόπους ἀποδημία ἡμῶν.

Τῇ 6 Ἀπριλίον διὰ τοῦ ἀτμοπλοίου τῆς Ἑταιρείας Διακώκη ἡ «Βασίλισσα Ὀλγα» τῇ 9 μ. μ. ἀπῆραμεν πρὸς προσκίνησιν τῶν Ἀγίων Τόπων, ἱκανὰ κατὰ τὸν πλοῦν διδάξαντες μαθήματα τῆς ἱστορίας καὶ τοπογραφίας τῶν Ἀγίων Μερῶν.

Τῇ 7 Ἀπριλίον ἐπὶ μικρὸν διαμείναντες εἰς Ἡράκλειον Κρήτης ἐπεσκέφθημεν τὸν ἐκεῖ Μητροπολιτικὸν Ναὸν τοῦ Ἀγίου Μηνᾶ μετὰ τοῦ παρακειμένου ἀρχαιοτάτου αὐτοῦ ναυδίου, ἀντιγράψαντες, ὅσας ἡδυνήθημεν χριστιανικὰς ἐπιγραφὰς.

Τῇ 9 Ἀπριλίον, Σάββατον τοῦ Λαζάρου, περὶ τὴν ἐσπέραν φθάσαντες εἰς Λάρνακα Κύπρου ἐξήλθομεν ἀμέσως εἰς προσκίνησιν καὶ μελέτην τοῦ τάφου (μην. 1.20 πλ. 0,60) τοῦ Δικαίου Λαζάρου καὶ πρώτου ἐπισκόπου Κύπρου. Ὡσαύτως καὶ τὴν πρωίαν τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων ἡκροασάμεθα τῆς θείας λειτουργίας ἐν τῷ ἀρχαίῳ Μητροπολιτικῷ ναῷ, ἱεροουργοῦντος τοῦ σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κιτίου κ. Κυρίλλου.

Ἐκεῖθεν δὲ τῇ 10 π. μ. ἀναχωρήσαντες, λίαν πρωΐ, τῇ Ἀγίᾳ καὶ Μεγάλῃ Δευτέρᾳ, ἐφθάσαμεν εἰς Ἰόππην μετ' εὐλαβοῦς πόθου ἰδόντες τὸ πρῶτον τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας ⁽¹⁾.

(1) Ὅτε τὸ πρῶτον εἶδομεν τὰ παράλια τῆς Παλαιστίνης, ἐπὶ τοῦ σπ. μειωματαρίου ἡμῶν ἐχαράξαμεν τάδε :

Μεγάλη Δευτέρα 11 Ἀπρ. 1905.

Περὶ τὴν 5 πρωΐαν φαίνονται τὰ παράλια τῆς Παλαιστίνης, ἣν εὐλαβῶς χαίρειν ἡ γῆ τῆς ἐπαγγελίας, χαῖρε ἐξ ἧς ῥέει μέλι καὶ γάλα, χαῖρε

Ἐν Ἰόππῃ (11 Ἀπριλ.) ἐξητάσαμεν τὰ τῆς Μονῆς τοῦ Ἀγ. Γεωργίου, πρὸ τοῦ ναοῦ τῆς ὁποίας κεῖται ἀνεστραμμένον ἐκ λευκοῦ μαρμάρου κιονόκρανον ($0,59 \times 0,55$), ἐφ' οὗ ἐστὶν ἀναγεγλυμμένον τὸ ἱερὸν μονόγραμμα τοῦ Ἰησοῦ καὶ περιστρεφά, ἔργον ε'—ς' αἰῶνος.

Μετὰ τὴν ἐπίσκεψιν δὲ τῶν θέσεων, ἐν αἷς τίθενται ὁ οἶκος Σίμωνος τοῦ Βυρσέως καὶ τῆς Ταβιθά, τῇ 2 μετὰ μεσημβρίαν ἀνεχωρήσαμεν δι' Ἱεροσόλυμα, ἔνθα ἐν ἀρρήτῳ συγκινήσει ἐφθάσαμεν τῇ 5 μ. μ. καὶ Πατριαρχικῇ ἐπινεύσει τῆς ἀρίστης ἐν τῇ Μονῇ Ἀβραὰμ ἐτύχομεν φιλοξενίας παρὰ τοῦ ρέκτου Γέροντος Σκενοφύλακος Κυρίου Εὐθυμίου.

Μετὰ τὴν προσκύνησιν τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις Παναγίου Τάφου τοῦ Γολγοθᾶ καὶ τῶν λοιπῶν ἁγιοτάτων Τόπων, κειμένων ἐν τῷ πανίερῳ ναῷ τῆς Ἀναστάσεως, τῇ Τρίτῃ (12 Ἀπριλίου) ἀνεχωρήσαμεν διὰ Ἱεριχοῦς εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Ἀδδᾶ Γερασίμου (1),

χώρᾳ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ μου, χαῖρε τόπε, ἐξ οὗ ἀνέλαμψε τὸ φῶς τῆς χάριτος, καὶ ἐν ᾧ διεδραματίσθησαν τὰ ὑψίστα τῆς ἱστορίας τῆς ἀνθρωπότητος γεγονότα».

Εἶναι ἤδη 6 καὶ $\frac{1}{4}$ καὶ ἡ χώρα τῆς Ἰόππης, ἥς τὸ ὄνομα χιλιάκις ἀπὸ παίδων ἐπρόφερα, καὶ μυριάκις ἐδιδάχθην καὶ ἐδίδαξα, ἤρχισεν ἤδη καθαρῶς νὰ διαφαίνεται. Ἐξ ἐνὸς οἴκου φαίνεται καπνὸς ὑψηλὰ ἀναβαίνων πρὸς τὸν οὐρανόν. Μήπως ἐκεῖ πρόσπεινος πάλιν εἶναι ὁ Πέτρος; (Πράξ. θ') καὶ νέον δράμα βλέπει; Κατακοκκοκινίζουσιν αἱ στέγαι τῶν οἰκιῶν· καιρὸς συννεφώδης· ἴσως εἶναι τὸ σύνθηδες περίβλημα τῆς ἐβδομάδος τοῦ Πάθους

Παράλια ἡμερᾶ, ἀμμώδη, μαλακά, ὠραῖα, καίτοι ἄνευ φντείας.

6.30' ὑπνοῦται ἐπὶ τοῦ ἀτμοπλοίου ἡ ἡμισέληνος χαίρειτζουσα τὰς ἀρχάς-Φρίκη! Ἐν ᾧ κύματα δὲν ὑπάρχουσιν, ἀφρίζει ἡ παραλία τῆς Ἰόππης. Μακρόθεν δὲ ἐπιφαίνονται οἱ λευβοῦχοι Ἀραβες, ὡς ἐπιδρομεῖς ἐφ' ἡμᾶς ἐρχόμενοι.

Ἐν τοῖς προσκυνηταρίοις ἀναφέρονται καὶ τινες πράξεις τοῦ Ναπολέοντος καὶ τῶν Γάλλων στρατιωτῶν. Οἷα ἀντίφασις μεταξὺ τούτων καὶ τῶν διηγήσεων τῆς Εὐαγγελικῆς ἱστορίας!

Καὶ ἰδοὺ λέμβος, ἐφ' ἥς ἡ Ἑλληνικὴ σημαία ἔρχεται πρὸς ἡμᾶς, βυθίζεται, χάνεται ἐνώπιόν μας εἰς τὰ κύματα. Ὑπνοῦται πάλιν, οἷα χαρά! Ἐτεροι λέμβοι χάνονται εἰς τοὺς ἀφρούς, βυθίζονται, ἀναφαίνονται, παίζουν οἱ ἄνθρωποι οὗτοι μὲ τὸν θάνατον τῆς θαλάσσης. Εἶναι οἷονεὶ τὸ ὑγρὸν ἅγιον πῦρ ὡς τὸ ἅγιον φῶς δὲν καίει, φαίνεται ὅτι καὶ ἡ θάλασσα αὕτη δὲν πνίγει.

(1) Φωτογ. ἀπότυπ. ὑπ' ἀριθ. 5949—5950.

εἰς τὰς ὄχθας τοῦ **Ἰορδάνου** ⁽¹⁾, ἐνθα καὶ ἐβαπίσθημεν· καὶ τῇ ἐσπέρᾳ τῆς αὐτῆς ἡμέρας διεννικτερεύσαμεν ἐν τῇ ἐγγὺς **Μονῇ τοῦ Τιμίου Προδρόμου**.

Τῇ πρωΐᾳ (Τετάρτῃ) τῆς 13 Ἀπριλίου ἐπεσκέφθημεν τὴν **Βηθαβαρὰν** πέραν τοῦ Ἰορδάνου καὶ τὸ ναΐδιον Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας, ἐν ᾗ ἀναφέρεται ὅτι αὕτη διέτριβεν.

Τῇ 10 π. μ. ἀναχωρήσαντες ἐκ τῶν ὄχθων τοῦ Ἰορδάνου, περὶ τὴν μεσημβρίαν ἀφίχθημεν εἰς τὰ ὕδατα τοῦ Ἑλισσαίου. Περὶ τὴν ἐσπέραν δὲ ἐπισκεφθέντες τὴν ἐν **Βηθανίᾳ** Μονήν, ἐνθα αἱ ἀδελφαὶ τοῦ Λαζάρου προῦπήντησαν τὸν Ἰησοῦν κλαίονσαι, τὴν **Γεθσημανῆ**, ἐνθα ὁ κῆπος τῆς ἀγωνίας, ὁ τόπος τῆς προσευχῆς καὶ ὁ τάφος τῆς Θεομήτορος, τῇ 6 μ. μ. ἐπανήλθομεν εἰς Ἱεροσόλυμα.

Τὴν πρωΐαν (Μεγάλῃ Πέμπτῃ) μετὰ τὴν ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τοῦ ἀδελφοφθέντος Πατριαρχικὴν λειτουργίαν καὶ τὴν ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ Πατριάρχου μετάληψιν τῶν Τιμίων δώρων, παρέστημεν εἰς τὴν τελετὴν τοῦ θείου Νιπτήρος. Μετὰ μεσημβρίαν δὲ ἐπεσκέφθημεν τὸ **Ὅρος τῶν ἑλαιῶν** σπονδάσαντες καὶ μελετήσαντες τὰ ἐκεῖ.

Τῇ πρωΐᾳ τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Παρασκευῆς (15 Ἀπρ.) ἐπεσκέφθημεν τὴν **Βηθλεέμ**, ἐνθα ἐποιησάμεθα τὰς πολλοῦ λόγου ἀξίας ἀρχαιολογικὰς μελέτας περὶ τοῦ Ἀστέρος τῆς Βηθλεέμ ⁽²⁾. Ἀπαν τὸ μ. μ. διάστημα διειρήψαμεν ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, τῇ ὑπὸ τοῦ ρέκτου Διευθυντοῦ κ. Χρυσοσιόμου Παπαδοπούλου διευθυνομένη, ἀληθοῦς τούτου σεμνώματος τῆς παιδείας καὶ τοῦ κλήρου, ὅση ἡμῖν δύναμις, τὰ ἐκεῖ σπονδάσαντες καὶ μελετήσαντες μετὰ πολλῆς τῆς στοργῆς τοῖς ἐκεῖ μαθηταῖς τὰ δέοντα περὶ Παιδείας καὶ τοῦ γένους προσειπόντες, ὑποδείξαντες ἰδίως οἷα ἡ ἀξία τῆς ἐν Παλαιστίνῃ περισυναγωγῆς τῶν Ἑλληνικῶν Χριστιανικῶν ἐπιγραφῶν.

Τῷ Ἀγίῳ καὶ Μεγάλῳ Σαββάτῳ παρέστημεν εἰς τὴν τελετὴν

(1) Φωτογ. ἀπότυπα ἐπ' ἀριθ. 5951—5958.

(2) Πρβλ. Νέα Σιών 1905 σελ. 542 καὶ ἐξῆς «Περὶ τοῦ ἐν τῇ συνειδήσει καὶ τῇ τέχνῃ τῶν ἀρχαίων Χριστιανῶν σχήματος τοῦ Ἀστέρος τῆς Βηθλεέμ».

τοῦ Ἁγίου Φωτός, λίαν συγκινήσασαν ἡμᾶς, τὸ πρῶτον ἰδόντας τὴν θαυμασίαν συμβολικὴν ταύτην παράστασιν τοῦ ἀπὸ τοῦ Τάφου τοῦ Σωτῆρος ἀναλάμπαντος μεγάλου Φωτός, δι' οὗ ἐφωτίσθησαν τῆς οἰκουμένης τὰ πέρατα, πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς, λαοὶ καὶ γλῶσσαι. Μετὰ μεσημβρίαν δὲ ἀνήλθομεν ἐπὶ τοῦ **Λόφου Σιών**, ἐξ ἧς ἐξῆλθε νόμος καὶ λόγος, ἐπὶ τοὺς Ἁγίους δὲ Μαθητὰς καὶ Ἀποστόλους ἐν πυρίναις γλώσσαις ἐξεχύθη τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον.

Τῇ 17 Ἀπρ. ἐωρτάσαμεν τὸ Πάσχα· περὶ τὴν 11 παρέστημεν εἰς τὴν ἐξόχου λαμπρότητος τελετὴν τῆς Δευτέρας Ἀναστάσεως. Τὸ δὲ ἑσπέρας μετὰ τῆς ἀγαπητῆς ἡμῶν συζύγου, προσεκλήθημεν εἰς ἰδιαιτερον δεῖπνον ὑπὸ τῆς Α. Μ. τοῦ Πατριάρχου κ. Δαμιανοῦ.

Τῇ ἐπομένῃ Δευτέρᾳ τῆς Διακαινισίμου εἰδομεν τοῦ Σκενοφυλακείου τὰ ἀξιολογώτερα.

Τὴν νύκτα τῆς 18 πρὸς 19 Ἀπρ. ἀγρυπνήσαντες ἐν τῷ Παντέρῳ ναῷ τῆς Ἀναστάσεως ἠκροάσθημεν τῆς θείας λειτουργίας ἐπὶ τοῦ Παναγίου Τάφου, τελεσθείσης ὑπὲρ ὑγείας τῶν Α. Α. Μ. Μ. τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τοῦ ἄλλοτε μαθητοῦ ἡμῶν, νῦν Πανοσ. ἀρχιμανδρίτου καὶ Διευθυντοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς κ. Χρυσ. Παπαδοπούλου.

Λίαν πρῶτ' ἀνεχωρήσαμεν δι' Ἰόππην, τὰς ἐγκαρδίους εὐχὰς ἐν τῷ σιαθμῷ δεχθέντες τοῦ Γέροντος Σκενοφύλακος κ. Εὐθυμίου, τῶν Ἀρχιερέων, τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, τῶν καθηγητῶν καὶ μαθητῶν αὐτῆς καὶ πολλῶν ἄλλων.

Τῇ 4 μ. μ. ἐπιβιβασθέντες ἐπὶ τοῦ ἀτμοπλοίου ὁ «Βασιλεὺς Γεώργιος» καὶ τῇ 7 μ. μ. ἀπάραντες, τῇ Παρασκευῇ (22 Ἀπρ.) ἀφίχθημεν εἰς τὰ ἴδια, δοξάζοντες τὸν Θεὸν ἐφ' οἷς εἰδομεν καὶ ἠκούσαμεν.

Δὲν θὰ λησμονήσωμεν δὲ ποτὲ τὴν ὑπέροχον σύμπτωσιν, καθ' ἣν, οἴκοι ἀφίχθόντες, καὶ τὸ βιβλίον τῶν ψαλμῶν ἀνοίξαντες τυχαίως, ἀνέγνωμεν τὸν 12 στίχ. τοῦ ξε'. ψαλμοῦ «διήλθομεν διὰ πύρρος καὶ ὕδατος καὶ ἐξήγαγες ἡμᾶς εἰς ἀναψυχὴν», διὰ τοῦ πυρός, μνησθέντες τὰ τοῦ Ἁγίου Φωτός καὶ διὰ τοῦ ὕδατος, τῶν Ἰορδανείων ναμάτων. Καὶ αἱ συμπτώσεις αὗται πόσον οἰκοδομοῦσι καὶ πόσον ἀνακουφίζουν!

Τῇ 30 Ἀπριλίον ἐπεσκέφθημεν τὴν **Σύρον**· καὶ τὴν 1 Μαΐου τὴν **Τήνον** ⁽¹⁾, τὴν **Μύκονον** καὶ **Δῆλον** ⁽²⁾.

Ἐν ταῖς περὶ τὴν **Αἰδουψόν** δὲ θέρμας διατρίβοντες, τῇ 25 Ἰουλίον ἐπεσκέφθημεν τὸ χωρίον **Γοργοβίτσα** καὶ τὴν **Μονὴν Ἥλίας** ⁽³⁾, ἐνθα ἀπεθανυμάσαμεν ἀργυρένδετον εὐαγγέλιον, οὗτινος τὰ ὥραια ἐξωτερικὰ περικαλύμματα ἐφωτογραφήσαμεν ⁽⁴⁾.

Ἐπανελθόντες εἰς Ἀθήνας τῇ 1 Αὐγούστου, καὶ ἀνασυνταχθέντες, τῇ 9 Αὐγ. ἀνεχωρήσαμεν, καὶ τῇ 10 Αὐγ. ἐπεσκέφθημεν καὶ πάλιν τὴν Βασιλικὴν τῆς **Χαλκίδος** ἀναγνώσαντες καὶ πάλιν τὴν ἐν τῇ Βασιλικῇ τῆς ἁγίας Παρασκευῆς ἐπιγραφὴν Πέτρου τοῦ Αἰππαμάνου τοῦ **MCCLXXXVIII** (=1398).

Αὐθημερὸν ἐν ὥρᾳ νυκτὸς ἐφθάσαμεν εἰς **Λαμίαν**.

Τῇ 13 Αὐγ. ἐπεσκέφθημεν τὸ **Λιανοκλάδι** καὶ τὴν **Ὑπάτην**.

Τῇ 14 Αὐγ. ἀνεχωρήσαμεν ἐκ Στυλίδος διὰ Βόλον, ὅτε τὴν πρωΐαν τῆς 15 Αὐγ. ὥρ. 7.30' π. μ. ἐπέστημεν μετὰ τῆς ἀγαπητῆς ἡμῶν συζύγου **Εὐθαλίας** φοβερὸν ναυάγιον παρὰ τὴν 2 ὥρας ἀπέχονσαν τοῦ Βόλου **Ἀργυρόνηδον** ⁽⁵⁾, δεύτερον τοῦτο ἐν ταῖς περιηγήσεσιν ἡμῶν ναυάγιον ⁽⁶⁾.

Τῇ 20 Αὐγ. ἐπεσκέφθημεν τὴν **Ἀγριάν**. Τῇ 21 ἐξητάσαμεν τὴν **Πορταριάν** καὶ τὴν διαλελυμένην **Μονὴν τοῦ Προδρόμου** ⁽⁷⁾, ἀμφοτέρας πλουσιωτάτας εἰς ἐφ' ἑγροῖς γραφὰς τοῦ 1581 καὶ 1650, καὶ τὸ ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ ναῶν χρυσοκέντητον ἐπιτραχήλιον τοῦ 1563.

Τῇ 24 Αὐγ. μετέβημεν εἰς **Λάρισσαν**, ἐνθα τῇ 27 Αὐγ. ἐν

(1) Φωτογ. ἀπότυπ. ἀριθ. 5946.

(2) Φωτογ. ἀπότυπ. ἀριθ. 5947.

(3) Φωτογ. ἀπότυπ. ἀριθ. 5907—5908.

(4) Φωτογ. ἀπότυπ. ἀριθ. 5909—5911.

(5) Ἐν ἐκτάσει περὶ τοῦ ναυαγίου τούτου ὥρα ἐφημ. «Ἀκρόπολις» 27 Αὐγ. μέχρι 3 Σεπτεμ. 1905.

(6) Πρβλ. Δελτ. Γ' σελ. 64, 65.

(7) Πλουσίαν συλλογὴν Χρυσοβούλων τῆς Μονῆς ἰδὲ Mikl. καὶ Müller Acta et diplomata Patriarchatus. Τόμ IV ἐκδ. 1871 σελ. 333.

τῷ Γυμνασίῳ, ἐν ἐκλεκτῷ ἀκροατηρίῳ ὠμιλήσαμεν περὶ τοῦ Ἁγίου Τάφου καὶ τοῦ σκοποῦ τῆς ἡμετέρας Ἑταιρείας.

Τῇ 28 Αὐγ. ἐπεσκέφθημεν τὸ **Βελεστίνον**.

Ἐκεῖθεν διὰ Βόλου ἀφίχθημεν τὸ πρῶτον εἰς τὴν **Σκίαθον**⁽¹⁾ (28 Αὐγούστου), ἔνθα ἐξητιάσαμεν πάντας τοὺς ἐνοριακοὺς ναοὺς⁽²⁾, ἀνέγνωμεν τὰς ἐπιγραφὰς τοῦ ἀρχιεπισκόπου Στρατιωνος τοῦ κτίσαντος τὸν μῶλον· ὅπισθεν δὲ τοῦ ναοῦ τῆς «Παναγίας εἰς τὰ Δημιῶν»⁽³⁾ εὗρομεν σπουδαιοτάτην ἐπιγραφὴν Ἀναστασίου τοῦ ἐπισκόπου.

Τῇ 31 Αὐγ. ἐπεσκέφθημεν τὴν Ἱερὰν Μονὴν τῆς **Εὐαγγελιστρίας**⁽⁴⁾, ἐν ἣ ἐξωρίσθη ὁ εἰς τὴν θείαν ἐνανθρώπησιν ἀπισήσας Θεόφιλος Καΐρης, καὶ περιεγράψαμεν πάντα τὰ ἐν αὐτῇ⁽⁵⁾.

Αὐθημερόν ἐπὶ ἀφόρητον καύσωνα τῆς μεσημβρίας καὶ τὴν συνοδίαν τοῦ Ἀστυνόμου κ. Χριστοφῆ ἐπεσκέφθημεν τὴν εἰς τὰ ἔσχατα τῆς νήσου ἀρχαίαν πόλιν **Κάστιρον**, περιγράφαντες καὶ φωτογραφήσαντες τὰ περιωθθέντα λόγου ἄξια τοῦ ναοῦ τῆς παλαιᾶς Μητροπόλεως⁽⁶⁾ καὶ ἄλλων ναῶν.

Τὸ διάβημα ἡμῶν τοῦτο, ὡς ἐκ τῆς ἀκαταλλήλου ὥρας, τοῦ ἀφορήτου καύσωνος τοῦ μηνὸς Αὐγούστου, ἀπὸ τῆς μεσημβρίας μέχρι ἐσπέρας ὁδοιπορούντων, καὶ διὰ τὸ ἀπότομον τῆς ἀναβάσεως εἰς Κάστιρον, δύναται νὰ ὀνομασθῇ κυριολεκτικῶς ἀπονενοημένον διάβημα· ἀλλὰ τοσοῦτος ὁ ἀπὸ τῆς Ἐπιστήμης πόθος, τοσαύτη ἡ ἀπὸ τῆς πνευματικῆς ἐμπορείας ἐλπίς.

Ἐν ἀρχαίῳ βιβλίῳ τῆς Μητροπόλεως ἀνέγνωμεν πληθὺν χρονογραφικῶν σημειώσεων.

Παρακληθέντες ἐπὶ τῶν κατοίκων ὠμιλήσαμεν δὲς, τῇ ἐσπέρᾳ τῆς 30 Αὐγ. ἐν τῷ Δημοτικῷ Σχολείῳ περὶ τῆς ἀξίας τῶν Χρι-

(1) Φωτογ. ἀπότυπ. ἀριθ. 5606.

(2) Φωτογ. ἀπότυπ. τοῦ Μητροπολ. ναοῦ ἀριθ. 5597—5598.

(3) Φωτογ. ἀπότυπ. ἀριθ. 5605.

(4) Φωτογ. ἀπότυπ. τῆς Μονῆς ἀριθ. 5599—5602.

(5) Φωτογ. ἀπότυπ. Εὐαγγελίου τῆς Μονῆς ἀριθ. 5603.

(6) Φωτογ. ἀπότυπ. ἀριθ. 5604.

σιανικῶν Ἀρχαιοτήτων, καὶ τῇ 4 Σεπτεμβρίου, ἡμέρᾳ Κυριακῇ, ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ, ναῷ περὶ Ἑκκλησίας καὶ Σχολῆς.

Τῇ 6 Σεπτ. ἀνεχωρήσαμεν διὰ **Σκόπελον**, ἐνθα τῇ ὁδηγίᾳ τοῦ εὐλαβεστάτου Σακελλαρίου κ. Κωνστ. Ζαχαριάδου ἠρξάμεθα αὐθωρεὶ τῆς ἐξετάσεως τῶν ἐν τῷ Κάστρῳ ἀρχαίων ἐκκλησιῶν τοῦ Ἀγ. Ἀθανασίου, τῆς Εὐαγγελιστρίας, Ἀγ. Ἀποστόλων ⁽¹⁾, Ἀγ. Δημητρίου ⁽²⁾ κλ.

Ἡ ἐν Σκοπέλῳ πληθὺς τῶν ἐνοριακῶν ναῶν καὶ Μονυδρίων παρέχει ἡμῖν ἰδέαν τινα τῆς πληθύος τῶν ἐν Ἀγίῳ Ὁρει Μονῶν καὶ ναῶν.

Γνωσὶδὸν ὅτι ἐν Σκοπέλῳ ἐμαρτύρησεν ἐπὶ Ἰουλιανοῦ τοῦ Παραβάτου ὁ Ἐπίσκοπος Σκοπέλου Ρηγῖνος ⁽³⁾, οὗ ἐπεσκέφθημεν τὸν ἐγγὺς τῆς πόλεως κείμενον ναόν, πρὸ τοῦ ὁποίου εὕρηται ὁ τάφος αὐτοῦ ⁽⁴⁾ καὶ τὴν γέφυραν ⁽⁵⁾, ἐφ' ἧς ἐμαρτύρησε.

Περιεγράψαμεν ὡσαύτως τὰς Ἱερὰς Μονὰς τοῦ Προδρόμου ⁽⁶⁾, τῆς Ἀγ. Βαρβάρας, ⁽⁷⁾ τῆς Εὐαγγελιστρίας τοῦ Καيسαρίου Δαπόντε ⁽⁸⁾, τοῦ Στανουῦ, καὶ τοῦ Μετοχίου τοῦ Σινᾶ (Ζωοδόχος Πηγὴ).

Τῇ 9 Σεπτ. ἐν τῇ Παλαιᾷ Ἐπισκοπῇ ἀνέγνωμεν καὶ ἐφωτογραφήσαμεν τὴν σπουδαιοτάτην ἐπιγραφὴν τοῦ Ἀναστασίου ἐπισκόπου Σκοπέλου ⁽⁹⁾, ἐξ ἧς μαθάνομεν ὅτι οὗτος ἤκμασεν ἐπὶ τῆς Βασιλείας Νικηφόρου τοῦ Βοτανειάτου ⁽¹⁰⁾.

Ἡ Σκόπελος πολλὰ κειμήλια εἰσέηγκεν ἐν τῷ Μουσείῳ ἡμῶν

⁽¹⁾ Φωτογ. ἀπότυπ. ἀριθ. 5616.

⁽²⁾ Φωτογ. ἀπότυπ. ἀριθ. 5615.

⁽³⁾ Πρβλ. Ἀκολουθία τοῦ Ἀγ. ἱερομάρτυρος Ρηγίνου Ἐπισκόπου Σκοπέλου. Ἀθῆναι. 1902.

⁽⁴⁾ Φωτογ. ἀπότυπ. ἀριθ. 5613.

⁽⁵⁾ Φωτογ. ἀπότυπ. ἀριθ. 5614.

⁽⁶⁾ Φωτογ. ἀπότυπ. ἀριθ. 5607.

⁽⁷⁾ Φωτογ. ἀπότυπ. ἀριθ. 5608—5609.

⁽⁸⁾ Φωτογ. ἀπότυπ. ἀριθ. 5610.

⁽⁹⁾ Φωτογ. ἀπότυπ. ἀριθ. 5611—5612.

⁽¹⁰⁾ Τὰ παρὶ ταύτης ἰδὲ «Ὁ Βυζαντινὸς ναὸς τῆς Ἐπισκοπῆς ἐν Σκοπέλῳ ὑπὸ Ν. Γ. Γεωργάρα. Ἀθῆναι. 1906».

τῇ εὐγενεῖ φρονίδι τοῦ Δημάρχου Σκοπέλου κ. Γεωργάρα καὶ τοῦ Ἀστυνόμου κ. Τσιμπούκη.

Τῇ παρακλήσει τῶν κατοίκων τῇ 10 Σεπτ. ὠμιλήσαμεν ἐν τῇ Δημοτικῇ Σχολείῳ περὶ τοῦ ἐν Σκοπέλῳ παρατηρουμένου πλοίου-
του τῶν μνημείων τῆς Χριστιανικῆς Ἀρχαιότητος.

Τῇ 12 Σεπτ. ἀπήραμεν εἰς Βόλον. Τῇ 16 Σεπτ. ἐπεσκέφθη-
μεν τὸ πρῶτον τὸν Ἀλμυρόν, ἐνθα ἀποκλειστικῶς ἐπεδόθημεν
εἰς τὴν σπουδὴν καὶ μελέτην καὶ φωτογράφησιν τῶν ποικίλων
εἰδους μνημείων τῆς χριστιανικῆς τέχνης, αἵτινα ἐν ἰδίῳ Μουσείῳ
περισυνέλεξεν ἡ Φιλόρχειος Ἑταιρεία «Ὁρθογ», ἧς ἰδρυτῆς ὁ
παντὸς ἐπαίνου ἀνώτερος, ὁ φιλόμουσος καὶ φιλόπατρις νέος κ.
Ν. Γιαννόπουλος⁽¹⁾.

Ἐπεδόθημεν εἴτα εἰς τὴν σπουδὴν τῶν ἐνοριακῶν ναῶν καὶ
τῆς Μητροπόλεως⁽²⁾, ἐν ᾗ εὗρομεν κιονίσκον τῆς Ἀγίας Τραπέζης
τῶν πρώτων χριστιανικῶν αἰώνων κλ.

Τῇ 22 Σεπτ. ἐπεσκέφθημεν τὸ ἐπὶ τοῦ Πηλίου χωρίον τῶν
Μηλεῶν (Μηλῆς), ἐνθα ἡ διάσημος Σχολὴ μετὰ τῆς Βιβλιοθή-
κης⁽³⁾ τῶν δοιδίμων τοῦ ἔθνους διδασκάλων Κωνσταντᾶ⁽⁴⁾ καὶ
Γαζῆ⁽⁵⁾.

Προκειμένον δὲ ὅπως καταστρέψωσι καταγράφους τινὰς τοίχους
τοῦ Μητροπολιτικοῦ ναοῦ τοῦ 1774, τῇ νυκτὶ τῆς 23 Σεπτ. ὠμι-
λήσαμεν ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος τῆς ἐκκλησίας ταύτης, ὅπως μὴ ἐπιθί-
σῃσι χεῖρα ἐπὶ τοιούτων αὐστηρῶν τύπων τῆς χριστιανικῆς τέχνης.

Ἐν Μηλαῖς ἐφωτογράφησαμεν τὸ ἡρειπωμένον οἰκοδόμημα τῆς
Βιβλιοθήκης, ἐν ᾗ ἐξεμέτρησε τὸ ζῆν ὁ σοφὸς ἱεροδιάκονος Κων-
σταντᾶς, καὶ τὸν ὀπισθεν τοῦ ἱεροῦ βήματος τοῦ ναοῦ τάφον αὐτοῦ⁽⁶⁾.

(1) Φωτογ. ἀπότυπ. ἀριθ. 5617—5620.

(2) Φωτογ. ἀπότυπ. ἀριθ. 5624.

(3) Κατάλογον τῶν Ἑλληνικῶν κωδίκων τῆς ἐν Μηλαῖς Βιβλιοθήκης ἐξέ-
δωκεν ὁ κ. Α. Παπαδόπουλος Κεραμεύς. Ἀθῆναι 1901.

(4) Ὁρα Γρηγορίου Κωνσταντᾶ βιογραφία, λόγοι, ἐπιστολαὶ κλ. ὑπὸ Πήγα
Καμηλάρι. Ἀθῆναι 1897. Πρβλ. Γούδα βίοι σελ. 321 καὶ ἐξ.

(5) Πρβλ. Γούδα βίοι σελ. 347 καὶ ἐξ.

(6) Φωτογ. ἀπότυπ. ἀριθ. 5621—5623.

Ἐν ταύτῃ σώζεται πολύτιμον ἀληθῶς κειμήλιον, τὸ ἐπιτραχήλιον τοῦ ἀοιδίμου διδασκάλου τοῦ ἔθνους Ἀνθίμου τοῦ Γαζῆ.

Εἴτα διὰ τοῦ ἀτμοπλοίου «Κέρκυρα» τῇ 24 Σεπτ. ἀνεχωρήσαμεν διὰ **Θεσσαλονίκην**, τὸ τρίτον ταύτην ἐπισκεπτόμενοι.

Ἐνταῦθα συνεπληρώσαμεν καὶ ὀρθότερον ἀνεγνώσαμεν τὰς ἐν τῷ **Ε'** Δελτίῳ ἐκδοθείσας ἐπιγραφὰς τῆς Θεσσαλονίκης, καὶ πολλὰ ἐφωτογραφήσαμεν ⁽¹⁾.

Ὡμίλησαμεν δὲ ἐν τῷ ὀρφανοτροφείῳ τοῦ Μελιτέως, ἐν τῷ Παρθεναγωγείῳ τοῦ Στεφάνου Νούκα καὶ εἰς πάσας τὰς τάξεις τοῦ Γυμνασίου, τὰ δέοντα περὶ Παιδείας καὶ τοῦ Γένους εἰπόντες.

Τῇ ἐσπέρᾳ τῆς 4 Ὀκτ. ἀνεχωρήσαμεν ἐκ Θεσσαλονίκης, καὶ τῇ πρωτῇ τῆς 5 Ὀκτ. ἀφίχθημεν εἰς **Βόλον**, ὁπόθεν τῇ πρωτῇ τῆς 6 Ὀκτ. ἀφίχθημεν εἰς **Ἀθήνας**.

Ἐνταῦθα μικρὸν ἀνασυνταχθέντες, τῇ 13 Ὀκτ. ἀνεχωρήσαμεν διὰ **Κεγχρεάς**, τὸ τρίτον τὰ κατ' αὐτὰς μελετήσαντες καὶ φωτογραφήσαντες ⁽²⁾.

Ἐκεῖθεν τῇ 15 Ὀκτ. εἰς **Πάτρας**, τῇ 17 Ὀκτ. εἰς **Μεθολόγγιον**. Τῇ 19 Ὀκτ. πάλιν εἰς **Πάτρας**, ἐν αἷς παρακληθέντες τῇ 22 Ὀκτ. ὠμίλησαμεν ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος τοῦ ναοῦ τοῦ Παντοκράτορος ⁽³⁾ περὶ τῆς μεγάλης ἀποστολῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους καὶ περὶ τῆς ἐθνικῆς ἀγωγῆς τῶν παίδων.

Τῇ 24 Ὀκτ. ἐν τῇ ἐμπορικῇ λέσχῃ ὠμίλησαμεν πρὸς παρακώλυσιν τῆς ἰδρύσεως ναοῦ τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου εἰς ρυθμὸν φραγκικὸν ⁽⁴⁾, ἐπειδὴ εἶναι ξένος, ἐπειδὴ τὸ οἰκοδόμημα δὲν ἀνταποκρίνεται εἰς τὰς λειτουργικὰς ἀνάγκας τῆς ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ἐπειδὴ ὡς ἀξιομίμητον δῆθεν παράδειγμα θέλει ἐπιβληθῇ καὶ εἰς τὰς μικροτέρας πόλεις τῆς Ἑλλάδος, τοῦτο δὲ θέλει ἀπομακρύνει βαθμηδὸν ἀπὸ τὰ ἐθνικὰ ἰδεώδη κλ.

Ἀναχωρήσαντες ἐκ Πατρῶν τῇ 25 Ὀκτ. ἀφίχθημεν εἰς **Ἀμαλιάδα**, τῇ 26 Ὀκτ. εἰς **Ὀλυμπίαν**, ἔνθα τῇ 27 Ὀκτ. ἐφωτογραφήσαμεν τὸν ἐν μέσῳ προχριστιανικῶν ἀρχαιοτήτων περισω-

⁽¹⁾ Φωτ. ἀπότ. 5625—5639.—⁽²⁾ Φωτ. ἀπότ. 5640—5645.—⁽³⁾ Φωτ. ἀπότ. 5646.—⁽⁴⁾ Πρβλ. «Αἰὼν» καὶ «Πελοπόννησος» Πατρῶν 25 Ὀκτ. 1905.

θέντα ἀρχαιότατον χριστιανικὸν ναόν, φυλάσσοντα τὴν χρῆσιν τῶν ἱερῶν κυκλίδων καὶ διαστύλων ⁽¹⁾).

Ἐκεῖθεν μετέβημεν εἰς **Κυπαρισσίαν** ⁽²⁾, ἐνθα ὠμιλήσαμεν ἐν τῷ Γυμνασίῳ πρὸς ἅπαντας τοὺς μαθητὰς περὶ τῶν καθηκόντων τοῦ Ἑλλήνος καὶ χριστιανοῦ πολίτου.

Εἵτα ἐπεσκέφθημεν τὰς **Καλάμας**, ἐνθα ὠμιλήσαμεν ἐν τῇ Μονῇ τῶν Καλογραιῶν, ἃς συνεχάρημεν διὰ τὸν χριστιανικὸν αὐτῶν βίον, ὃν εὐαρέστως συνδράζουσι μετὰ τῆς ἀναπτύξεως τῆς εὐγενοῦς τέχνης τῆς σηροτροφίας.

Ἐκεῖθεν τῇ 30 Ὀκτ. μετέβημεν εἰς **Τρίπολιν**, τῇ 31 εἰς **Ἄργος** καὶ **Τίρυνθα**, τῇ 1 Νοεμβρίου εἰς **Ναύπλιον**, ἐνθα ἐφωτογραφήσαμεν τὸν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ ναῷ Βασιλικὸν θρόνον τοῦ Ὁθωνος ⁽³⁾, τὸν ναὸν τῆς Παναγίας, ἐν ᾗ ἐκήρυττεν ὁ Μηνιάτης ⁽⁴⁾ κλ.

Ἐπανελθόντες εἰς **Ἄργος**, τῇ 4 Νοεμβρίου ἐπεσκέφθημεν τὸ Μουσεῖον. Τῇ δὲ 6 Νοεμ. παρέστημεν εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀργολίδος τελεσθέντα ἐγκαίνια τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀγ. Βασιλείου.

Αὐθήμερόν δὲ ἐπανήλθομεν εἰς τὰς μυριοποθήτους ἡμῶν καὶ προσφιλεῖς Ἀθήνας, τὴν τῆς Ἑλλάδος παιδευσιν.

Γ. ΛΑΜΠΙΑΚΗΣ

ΑΡΧΑΙ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1905

Ἐπίτιμος Πρόεδρος ὁ Ἀθηνῶν κ. Θεόκλητος. Πρόεδρος ὁ κ. Ἀρισ. Παππούδωφ. Ἀντιπρόεδρος ὁ κ. Στ. Ἀνδρόπουλος, Γεν. Γραμματεὺς καὶ Διευθυντὴς τοῦ Μουσείου ὁ κ. Γ. Λαμπάκης. Ταμίας ὁ κ. Ἰ. Φιλιππίδης. Σύμβουλοι οἱ κ. κ. Κωνστ. Τσακωνόπουλος, Ἰω. Μίνδλερ, Λευθεῖκος Νικολαΐδης, Γ. Ρώμας, Ἀντ. Βενιζέλος καὶ Εὐγ. Ραγκαβῆς.

⁽¹⁾ Φωτογρ. ἀπότυπ. 5647. — ⁽²⁾ Φωτογρ. ἀπότυπ. 5649. — ⁽³⁾ Φωτογρ. ἀπότυπ. 5651—5652. — ⁽⁴⁾ Φωτογρ. ἀπότυπ. 5653.